AKTIVNOSTI ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA OPIS VIROV PO STANDARDU RDA IN UVAJANJE KATALOGIZACIJE PO ENTITETAH V SISTEM COBISS.SI

Suzana Šulek (NUK) (vodja Delovne skupine za pripravo pravilnika za opis virov po standardu RDA)

mag. Branka Badovinac (IZUM) (vodja razvojne naloge Priprava podatkov za katalogizacijo po entitetah v sistemu COBISS.SI)

Novosti v knjižničarstvu, 28. november 2025

AKTIVNOSTI ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA OPIS VIROV PO STANDARDU RDA

Novosti v knjižničarstvu, 28. november 2025

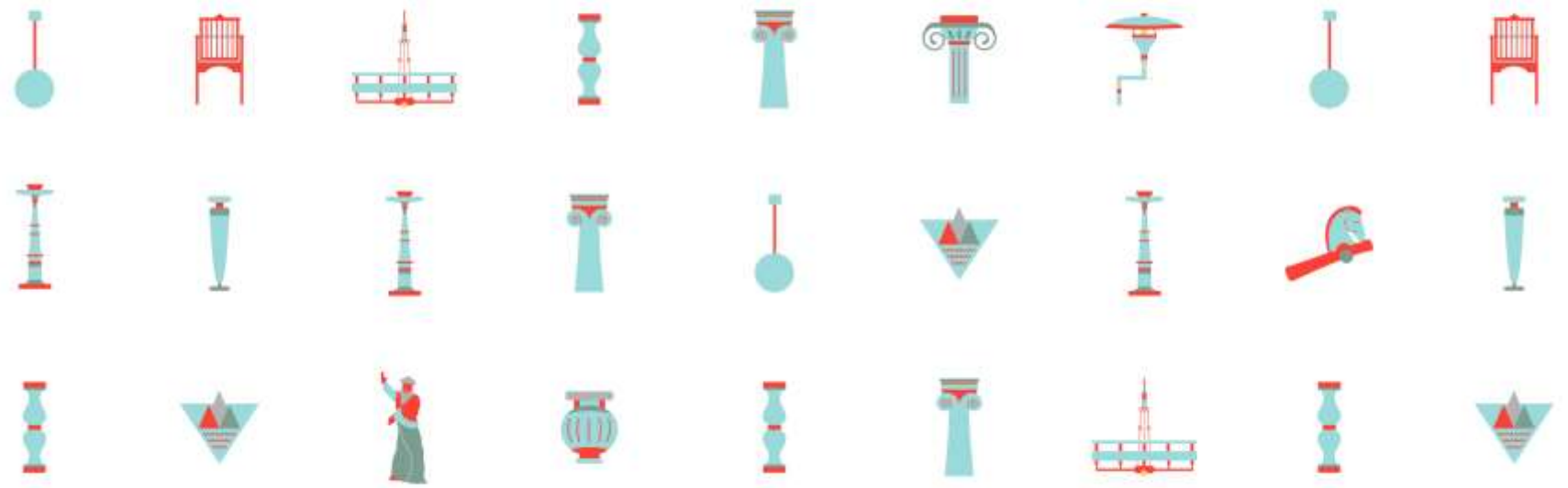

Suzana Šulek, Narodna in univerzitetna knjižnica

RESOURCE, DESCRIPTION AND ACCES

Official RDA Toolkit
https://access.rdatoolkit.org/

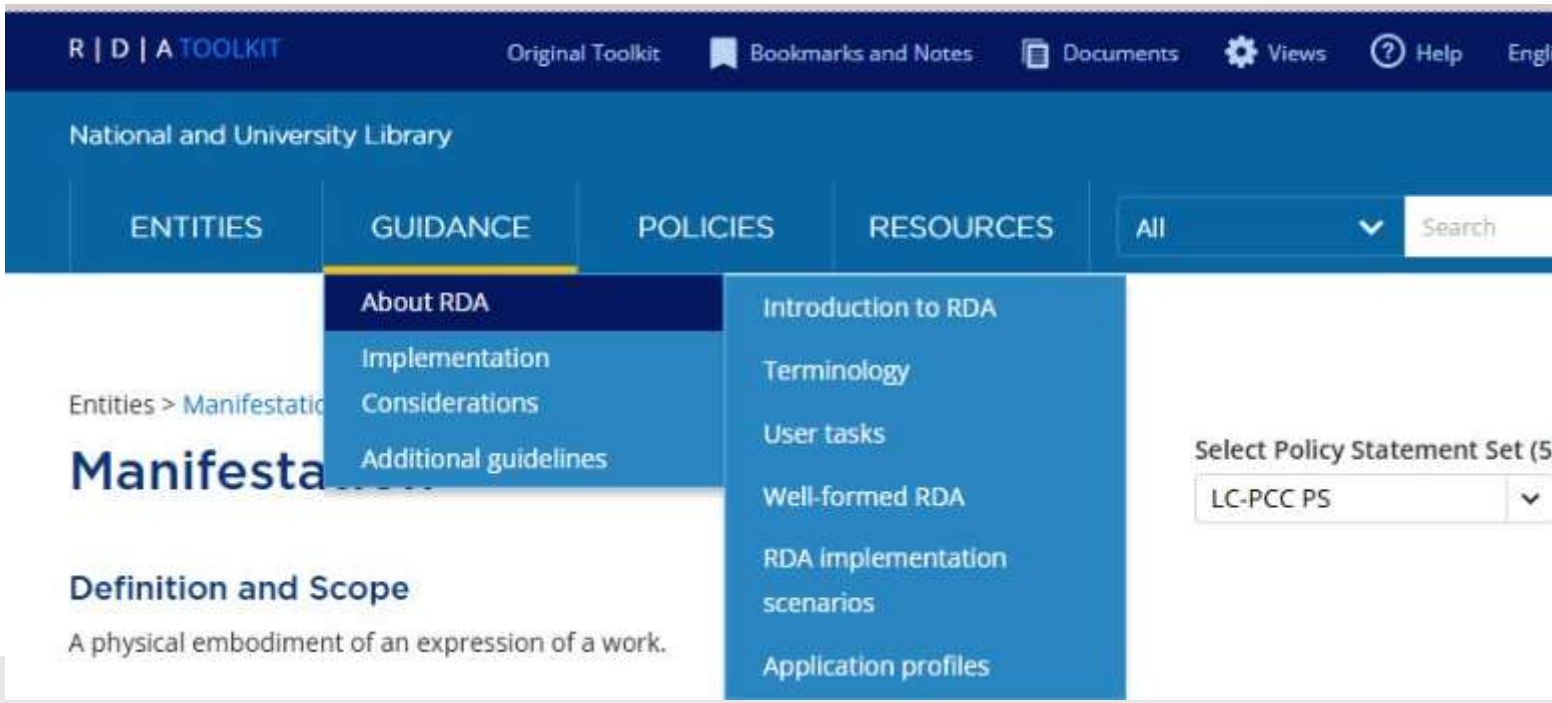

RDA V SVETU

Translations

Full translations:

- Arabic
- Catalan
- Finnish
- French
- Hungarian
- Italian
- Norwegian
- Portuguese
- Spanish

Partial translations:

- Czech
- Danish
- Dutch
- Estonian
- German
- Greek
- Hebrew
- Korean
- Latvian
- Slovenian
- Swedish
- Turkish
- Chinese
- *Vietnamese*

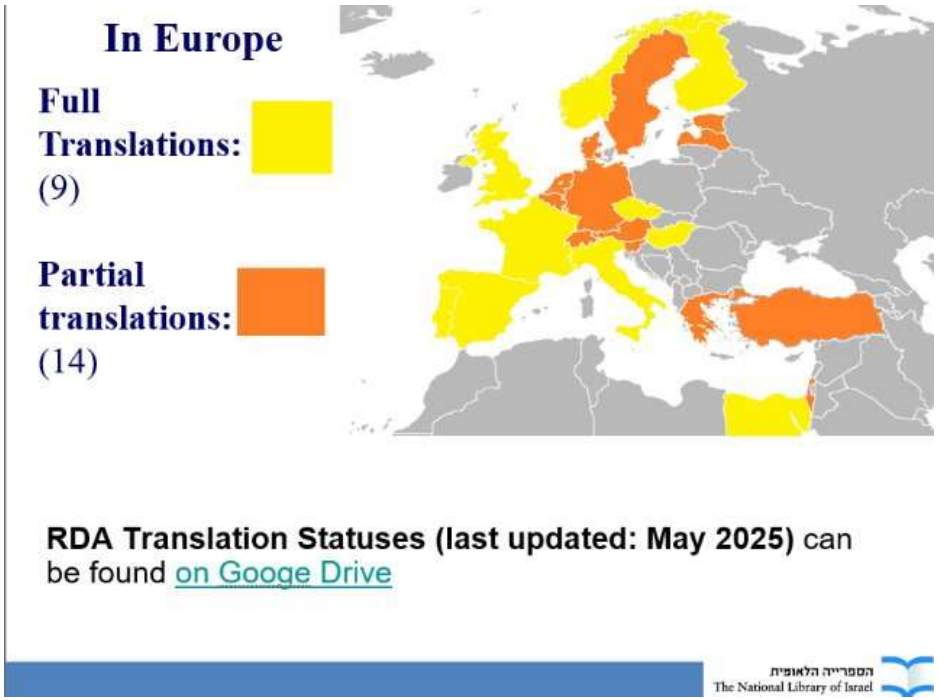

Vir: Cohen, Ahava; predstavitev na letnem srečanju EURIG-a 2025 (https://www.rdatoolkit.org/sites/default/files/uploads/20250522_6_RSC%20Report%20%28including%20EdCo%29.pptx)

ODLOČITEV ZA RDA V SLOVENIJI

- 2016
  - Januarja 2016 V NUK ustanovljena *Strokovna skupina za razvoj katalogizacije;* glavni cilj: priprava novega slovenskega pravilnika za katalogizacijo; odločitev za uvedbo standarda RDA
  - Oblikovane delovne skupine:
    - za določanje avtorstva
    - za bibliografski opis
    - za vsebinsko obdelavo
    - za strategijo razvoja pravilnika

Odločitev za popolni prevod:

- prva faza: strokovni prevod terminologije
- druga faza: profesionalni prevod besedila
- tretja faza: redakcija in potrditev prevoda

KRONOLOGIJA

- April 2017 – julij 2018

  Imenovana *Strokovna skupina NUK za prevod standarda za katalogizacijo RDA* (mandat: 5. 4. 2017 – 31. 12. 2018)

  Do julija 2018 je bila prevedena terminologija, kot delovna verzija (podlaga *Original RDA).*

- Oktober 2020

  Ustanovljena Krasovka – **K**omisija za **RA**zvoj **S**trokovnih **O**snov **V**zajemnega **KA**taloga

- Strateški načrt NUK 2020–2025

  Cilj 6.5: Razvoj in uvajanje sodobnih strokovnih standardov in pravil za upravljanje z metapodatki

- December 2021

  Pripravljen načrt implementacije standarda RDA, ki je vključeval delni prevod standarda RDA v slovenski jezik

KRONOLOGIJA

- April 2022
  - Ravnatelj NUK imenuje uredniški odbor za delni prevod RDA, tj. prevod RDA Reference za objavo v RDA Registry (*Official RDA*).
  - Krasovka imenuje delovne skupine za:
    - pripravo splošnih pravil za katalogizacijo v vzajemnem katalogu
    - monografske vire
    - pripravo pravil za kontinuirane vire
    - pripravo pravil za tvorjene zbirke
    - pripravo pravil za delo in izrazno obliko
    - pripravo pravil za korporacije in družine
    - pripravo pravil za predmetno označevanje

KRONOLOGIJA

- Julij 2022 – januar 2023

  Končan delni prevod standarda RDA (podlaga je bil prevod terminologije RDA, ki ga je v obdobju 2017–2018 pripravila strokovna skupina NUK za prevod RDA in je izhajal še iz *Original RDA*). Ta prevod je v redakcijo prejel odbor za delni prevod RDA (redakcija prevoda ni bila zaključena).

- Julij 2024

  Krasovka imenuje nove delovne skupine (mandat: od 23. 7. 2024 do 30. 12. 2024):

  - Delovna skupina za pripravo Slovenskega pravilnika za opis virov
  - Delovna skupina za pripravo pravil za katalogizacijo – entiteta korporacija
  - Delovna skupina za pripravo aplikacijskega profila in usklajenega koncepta katalogizacijskih pravil z aplikacijskim profilom

- **Maj 2025**

  Krasovka imenuje novo delovno skupino (mandat: od 7. 5. 2025 do 31. 12. 2026):

  Delovna skupina za pripravo Pravilnika za opis virov po standardu RDA

DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA OPIS VIROV PO STANDARDU RDA

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

NALOGE:

- preučiti in pripraviti splošne predpise, ki se nanašajo na vse ali večino elementov (RDA: Guidance);
- določiti elemente opisa z osnovnimi pravili in opise vseh vrst virov (prednostno monografskih virov
- pripraviti merila za določitev razlike v vrednostih enega ali več elementov opisa entitete za ugotavljanje potrebe po opisu nove entitete;
- pripraviti kategorizacijo elementov za vsebino in nosilce;
- preučiti atribute posameznih entitet in njihove relacije;
- uskladiti nabor elementov z aplikacijskim;
- **pripraviti dokument, tj. osnutek pravil, v skladu z aktualnimi smernicami za pripravo, oblikovanje, sprejem in objavo dokumentov, ki jih je pripravila KRASOVKA;**
- uskladitev z IZUM-om in priprava implementacije v nacionalni bibliografski sistem.

DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA OPIS VIROV PO STANDARDU RDA

- **Suzana Šulek** (Narodna in univerzitetna knjižnica), vodja delovne skupine
- **Aleš Čakalić** (Narodna in univerzitetna knjižnica), član delovne skupine
- **Irena Kavčič** (Narodna in univerzitetna knjižnica), članica delovne skupine
- **mag. Zoran Krstulović** (Narodna in univerzitetna knjižnica), član delovne skupine
- **Milojka Miklavčič** (Narodna in univerzitetna knjižnica), članica delovne skupine
- **Valentina Velkavrh** (Narodna in univerzitetna knjižnica), članica delovne skupine
- **Saša Žnidar** (Narodna in univerzitetna knjižnica), članica delovne skupine
- **mag. Branka Badovinac** (Institut informacijskih znanosti), članica delovne skupine
- **Andreja Krajnc Vobovnik** (Institut informacijskih znanosti), članica delovne skupine
- **Anka Rogina** (Mariborska knjižnica), članica delovne skupine
- **dr. Katarina Švab** (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo), članica delovne skupine
- **dr. Maja Žumer** (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo), svetovalka delovne skupine

DELOVNA SKUPINA ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA OPIS VIROV PO STANDARDU RDA

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

Strateški cilj	Operativni cilj	Naloga	Opis	Status	Prioriteta
Strateški cilj: Portal za pravilnik (1)					
Portal za pravilnik	Platforma	Struktura vsebine in sklic na RDA Registry		Neaktivno	2. prioriteta
Strateški cilj: Pravilnik RDA-SLO (7)					
Pravilnik RDA-SLO	Splošni del	Uvodna poglavja	Splošne smernice, kot so	Poteka	Nujno
Pravilnik RDA-SLO	Opis posameznih entitet	Struktura, določila in meje entitete		Poteka	1. prioriteta
Pravilnik RDA-SLO	Elementi entitet	Pojavna oblika		Poteka	1. prioriteta
Pravilnik RDA-SLO	Elementi entitet	Delo		Neaktivno	2. prioriteta
Pravilnik RDA-SLO	Elementi entitet	Izrazna oblika		Neaktivno	2. prioriteta
Pravilnik RDA-SLO	Elementi entitet	Izvod		Neaktivno	3. prioriteta
Pravilnik RDA-SLO	Elementi entitet	Agent	Oseba	Neaktivno	1. prioriteta
Strateški cilj: RDA Reference (za RDA Registry) (2)					
RDA Reference (za RDA Registry)	Redakcija prevoda	Vnos redakcijskih popravkov		Poteka	1. prioriteta
RDA Reference (za RDA Registry)	Objava v RDA Registry	Priprava master dokumenta		Neaktivno	1. prioriteta

NAČRTI

- Strateški načrt NUK 2025–2029

  Strateška usmeritev 2

  „Na področju vzajemnega kataloga bo NUK nadgradil strokovne osnove v skladu z Zakonom o knjižničarstvu in novimi mednarodnimi standardi, kot sta IFLA LRM in RDA. Uvedba konceptualnega entitetno-relacijskega modela in prilagojeni katalogizacijski standardi bodo omogočili boljšo organizacijo in interoperabilnost bibliografskih podatkov, s čimer bomo povečali dostopnost in učinkovitost knjižničnih katalogov. Ta posodobitev bo omogočala tudi rekonstruiranje ter enoten dostop do posameznih nacionalno pomembnih zbirk v digitalnem okolju. Pripravo novih pravil bo koordinirala Komisija za razvoj strokovnih osnov vzajemnega kataloga (KRASOVKA), ustanovljena v prejšnjem strateškem obdobju.“

ŠT.	STRATEŠKA AKTIVNOST
A1	**SODOBNI PRISTOPI UPRAVLJANJA Z BIBLIOGRAFSKIMI METAPODATKI IN KATALOGIZACIJE:**
-	implementacija aktualnih mednarodnih standardov na vsa področja bibliografske obdelave vseh vrst gradiva v vzajemni katalogizaciji za celotno Slovenijo

NAČRTI

- Strateški načrt NUK 2025–2029

Strateški cilj 2 KAZALCI USPEŠNOSTI	Z inovativnimi pristopi in mednarodnim povezovanjem okrepiti ohranjanje, dostopnost in prepoznavnost kulturne dediščine ter zagotoviti podporo razvoju knjižničnega sistema v skladu z nacionalnimi potrebami in mednarodnimi standardi.	
SC2-K1	IZDELAVA NOVEGA PRAVILNIKA ZA BIBLIOGRAFSKI OPIS VIROV	
	stanje 2024	*Oblikovane in imenovane delovne skupine za pripravo pravilnikov in aplikacijskega profila*
	2025	priprava slovenskega pravilnika za opis virov; priprava pravil za katalogizacijo; priprava aplikacijskega profila in usklajenega koncepta katalogizacijskih pravil z aplikacijskim profilom
	2026	uskladitev z IZUM-om in priprava implementacije v nacionalni vzajemni bibliografski sistem
	2027	izvajanje tečajev na osnovi posodobljene bibliografske obdelave z implementiranimi aktualnimi mednarodnimi metapodatkovnimi standardi (za vse vrste gradiva)

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

HVALA.

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Regional Centre for
Library Information Systems and
Current Research Information Systems
Regionalni center za knjižnične
informacijske sisteme in informacijske
sisteme o raziskovalni dejavnosti

IZUM

Pregled aktivnosti uvajanja katalogizacije po entitetah v sistem COBISS.SI

(v letu 2025)

mag. Branka Badovinac

COBISS

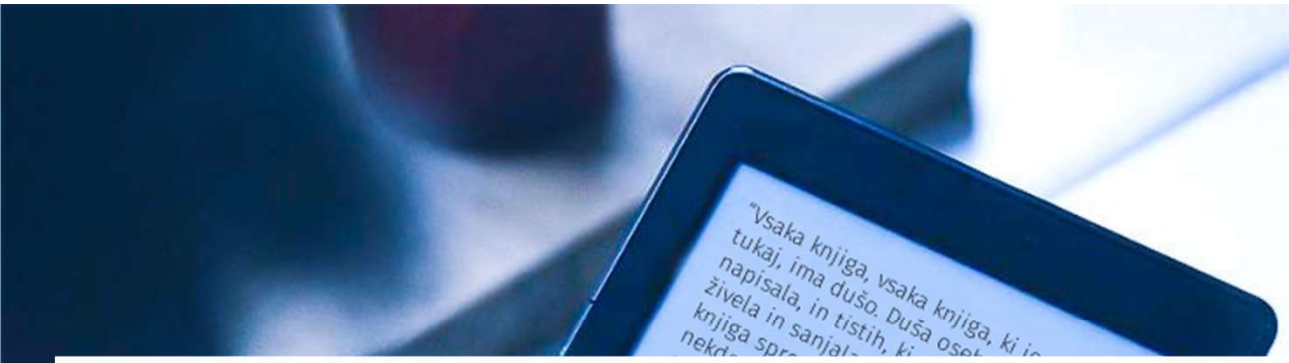

Strategija uvajanja entitetno-relacijske (ERK) katalogizacije v sistem COBISS.SI

– Razvojna naloga *Priprava podatkov za katalogizacijo po entitetah v sistemu COBISS.SI (2025–2026)*

Strateški cilj	Operativni cilj	Naloga	Opis	Status	Prioriteta
Strateški cilj: Format COMARC (2)					
Format COMARC	AP in mapiranje formata	Izbor elementov, mapiranje, vocabularies	WEMI (1W1E1M & Item)	Poteka	1. prioriteta
Format COMARC	AP in mapiranje formata	Izbor elementov, mapiranje, vocabularies	Agenti	Poteka	1. prioriteta
Strateški cilj: Novi normativni zapisi (3)					
Novi normativni zapisi	Delo in izrazna oblika	Nadgradnja algoritma testne baze za dela		Ustavljeno	1. prioriteta
Novi normativni zapisi	Osebe	Novi zapisi za nepovezana osebna imena		Ustavljeno	1. prioriteta
Novi normativni zapisi	Korporacije	Novi zapisi za nepovezana imena korporacij		Neaktivno	3. prioriteta
Strateški cilj: Priprava podatkov in arhitektura (4)					
Priprava podatkov in arhitektura	Nadgradnja modela vzajemnosti	Lokalni zapisi (only)		Poteka	2. prioriteta
Priprava podatkov in arhitektura	Nadgradnja modela vzajemnosti	Razreševanje lokalnih zapisov in urejavalnik	Specifikacija modela - na	Poteka	Nujno
Priprava podatkov in arhitektura	Obogatitev zapisov	Dodajanje podatkov iz zunanjih virov		Neaktivno	3. prioriteta
Priprava podatkov in arhitektura	Obogatitev zapisov	Dodajanje podatkov iz lokalnih zapisov		Poteka	1. prioriteta
Strateški cilj: Storitev povezanih podatkov (1)					
Storitev povezanih podatkov	Politika odprtih podatkov	Opredelitev	Določiti cilje in obseg	Neaktivno	3. prioriteta

Nadgradnja modela vzajemnosti (1)

Osnova nadaljnih aktivnosti:

- Povezovanje normativnih zapisov za agente z bibliografskimi
- Kreiranje manjkajočih normativnih zapisov za agente
- Priprava za novo strukutro opisov

Gradimo obogaten/sinhroniziran bibliografski zapis, v lokalni bazi so le specifično lokalni podatki

Sledi se konceptu, ki je uveljavljen že od leta 2012 s prehodom na generacijo programske opreme COBISS3

Ponovimo – smernice za redakcijo zapisov

Podatke predvsem dodajamo (zapis dopolnimo in ga obogatimo).
Spreminjamo (popravljamo) samo napačne/zatipkane podatke. Splošne kode v bloku 1XX lahko spremenimo v bolj specifične (npr. podpolje 105f).
V posameznem zapisu ne spreminjamo načina katalogizacije monografskih virov v več delih (opisa v enem zapisu ne spreminjamo v opis v več zapisih, lahko ga pa dodamo v novih zapisih, in obratno) (gl. COMARC/B, dodatek D).
Za vire v več fizičnih oblikah ne spreminjamo podatka o fizični obliki vira, ampak kreiramo ločene zapise za posamezno fizično obliko (online, USB, tisk …).
V zapisih za slovensko bibliografijo (020a=SI) ne brišemo in spreminjamo podatkov, zlasti ne v bloku 2XX. O morebitnih napakah obvestimo NUK na naslov obdelava@nuk.uni-lj.si.
V bloku 6XX so lahko prisotni različni geslovniki, vendar poskrbimo za celovito vsebinsko obdelavo za vsak uporabljeni geslovnik oz. klasifikacijo (v poljih 600–609 vir podatka dosledno navedemo v podpolju 2 in v polju 675 izpolnimo podpolje v).
Zbirnih zapisov ne prevzemamo (gl. COMARC/B, dodatek I).
Podatke, ki so pomembni za lokalni katalog, niso pa predvideni v formatu zapisa, beležimo v polju 993, a mora knjižnica prej za svojo lokalno bazo podatkov določiti enotni namen podpolj.
Pomoč na obdelava@nuk.uni-lj.si (katalogizacijska pravila) ali podpora@izum.si (format)

Nadgradnja modela vzajemnosti (2)

- V letu 2025:
  - Analiza izsledkov fokusne skupine, dodatne preverbe posameznih sklopov podatkov, analiza spreminjanja zapisov Slovensko bibliografije v bazi COBIB.SI, idr.
  - Osnovni okvir za prehod v novo arhitekturo
  - Opredelitev nabora lokalnih podatkov
  - Specifikacije za konverzijo in proceduro prenosa podatkov iz lokalnih zapisov (COBISS2) v skupen, obogaten zapis
  - Nadaljevanje aktivnosti razreševanje/prenosa zapisov, ki so samo v lokalnih bazah (t.i. zapisi “only” -> 000e=only)

Priprava aplikacijskega profila in COMARC

- Aplikacijski profil določa in omejuje entitete, ter zajema izbor elementov in kontroliranih slovarjev (VES) in metodo beleženja podatkov.
- V pripravi nacionalni profil z elementi za vpis podatka in elementi z določili.
- V letu 2025 je bil pripravljen osnutek za:
  - “enostavne” vire (“static” & “single”)
  - agente
- Vključena je preslikava s COMARC glede na metodo beleženja podatka.

DA	content type	Možna obstoječa polja/konverzija starih zapisov: 001 ** $b [identifier] 106 ** $b [identifier] 115 ** $a [identifier] 121 ** $b [identifier] 135 ** $b [identifier] 106 ** $b [identifier] Novo polje/model: CB: 181 ** $c [identifier] (UB) + $2=rdacontent CA: 145 ** $c [identifier] (UA) + $2=rdacontent
DA?	presentation format http://rdaregistry.info/termList/presFormat	Namen/metode beleženja: unstructured description: - prosti opisi -> 215c ali 3XX structured description: - RDA rdapf -> uporabimo izraze v določenem polju 3XX Identifier: - CB šifranti -> 115i - RDA rdapf -> za novo polje 1XX ali 3XX -> UNM

Umetna inteligenca v katalogizaciji

Velika pričakovanja vs resne omejitve

- pri kreiranju novih zapisov/metapodatkov
- pri upravljanju zapisov/metapodatkov
- pri podpori delovnim procesom
- pri iskanju in dostopu do knjižničnih virov

Učinkovitost UI za knjižnične kataloge/digitalne knjižnice

- celotna besedila/surovi podatki
- obsežni in dobro strukturirani metapodatki
- **baza znanja** -> ne le “videti”, temveč “razumeti”

Komuniciranje z IZUM-om

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Regional Centre for Library Information Systems and Current Research Information Systems
Regionalni center za knjižnične informacijske sisteme in informacijske sisteme o raziskovalni dejavnosti
IZUM

- Klicni center: +386 (0)2 25 20 333
- Pon – pet 7.30 do 20.00, sob 7.30 – 13.00
- E-pošta: podpora@izum.si

COBISS - poti do znanja

COBISS (@COBISSNET)

COBISS - poti do znanja

COBISS / IZUM - Institute of information science Maribor

BLOG Blog COBISS | Poti Do Znanja

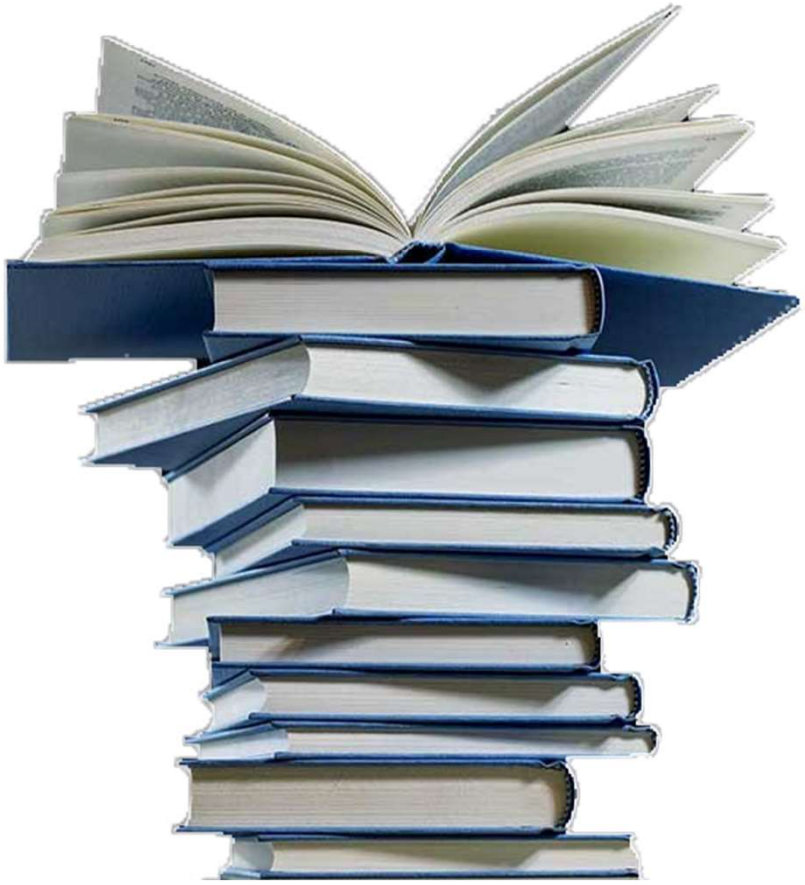

Hvala!